
OVER CIJFERS ACHTER VERHALEN EN VERHALEN ACHTER CIJFERS

Publicatie/Dossier vervolgpagina

Column van Frank Huysmans over het verhaal achter de cijfers uit de Gegevenslevering Wsob.

Frank Huysmans is bijzonder hoogleraar *Bibliotheekwetenschap, in het bijzonder met betrekking tot openbare bibliotheken* aan de Universiteit van Amsterdam. De KB is dragende instelling van deze leerstoel. Franks onderwijs en onderzoek richten zich op openbare bibliotheken binnen het snel veranderende veld van de publieke informatievoorziening. Daarnaast heeft hij zijn eigen onderzoeks- en adviesbureau [WareKennis](#), en is hij actief als beleidsadviseur en bestuurslid in de wereld van informatie, lezen en media.

Een van de mooiste boeken in mijn collectie is er een van de Centrale Vereeniging van Openbare Leeszalen en Bibliotheken. Het is uitgegeven in 1933 bij gelegenheid van het vijftienvigjarige bestaan van de vereniging, de huidige Vereniging van Openbare Bibliotheken. Het heet *Geschiedenis der Leenzaalbeweging in Nederland* en is van de hand van Dr. Henri E. Greve, tevens secretaris der Vereeniging.

De auteur, in 1906 aan 'mijn' Universiteit van Amsterdam gepromoveerd op het onderscheid tussen volksbibliotheken en openbare leeszaalen, heeft de ontstaansgeschiedenis, inclusief de roerige stichtingsvergadering in Utrecht op 18 april 1908, nauwgezet geboekstaafd. En 'nauwgezet' is een understatement. Uitnodigingen, agenda's en notulen worden integraal of grotendeels geciteerd, al vanaf de eerste bladzijde. Alle namen van alle bestuursleden, insprekers worden met alle titels en voorletters vermeld. En, jawel, geldbedragen zijn niet op hele guldens afgerond. Voor bibliotheekhistorici is het boek daarmee een ware *Fundgrube*. De geschiedkundige waarde gaat

niettemin wel erg ten koste van de leesbaarheid.

Wat het boek zo mooi maakt, behalve de typografie en de zwart-witfoto's op glanzend papier, zijn de tabellen en grafieken in de bijlagen. Het is aan Greves precisie – of moeten we zeggen: aan de precieze natuur van bibliotheekmensen in het algemeen? – te danken dat we voor de openbare bibliotheken in ons land beschikken over cijfers die teruggaan tot het prille begin. Daarmee beschikken we in Nederland over een vrij unieke datareeks van meer dan een eeuw, te raadplegen op en te downloaden van het [opendataportaal](#) van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Maar cijfers alleen zeggen weinig tot niets als het verhaal achter die cijfers er niet bij wordt verteld. Zo was er een paar jaar terug een journalist die alarm sloeg. Van de meer dan 600 bibliotheken aan het begin van de jaren '90, had hij ontdekt, waren er vijftwintig jaar later nog maar 160 over! Hoe kon dit de lezers en de politiek zijn ontgaan?! Ingewijden weten: ten tijde van de Bibliotheekvernieuwing (2001-2008) werkten bibliotheken, gemeenten, provincies en het Rijk aan schaalvergroting door de vele kleine organisaties samen te voegen tot sterkere, bovenlokale eenheden. Een professionaliseringsslag om de digitale uitdagingen beter te kunnen counteren. Dus ja, minder organisaties, maar met als doel tot sterkere vestigingen te komen.

Ander voorbeeld: subsidies. Eens in de zoveel tijd hoort iemand ergens dat er jaarlijks ruim 400 miljoen euro belastinggeld in de openbare bibliotheken wordt gestopt. Na enig zoekwerk vindt men ook het aantal uitleningen: rond de 70 miljoen. Dat is dus zes euro per uitlening! Waarbij gemakshalve wordt vergeten dat die 400 miljoen er niet zijn om alleen de uitleningen te bekostigen, maar ook de gebouwen waar niet-leden terecht kunnen om tijdschriften door te bladeren, met hun taalmaatje te praten, een computercursus te volgen, te studeren voor het eerstvolgende tentamen en schrijversoptredens bij te wonen.

Het verhaal achter de cijfers is dus net zo onmisbaar als de cijfers achter het verhaal. Zonder interpretatie, zonder context, hebben cijfers over bibliotheken geen betekenis – of erger: ze leiden tot ronduit foute conclusies. En een relaas over de ontwikkeling van de Nederlandse bibliotheken kan eigenlijk niet om een onderbouwing met aantallen vestigingen, collectie-items, leden, uitleningen en bezoeken heen. Van Bibliotheekinzicht.nl worden de cijfers achter het verhaal én het verhaal achter de cijfers beter.